

## **Міждисциплінарна курсова робота**

з дисципліни «Економічна теорія»

на тему:

**«Взаємозв'язок між рівнем життя в Україні**

**і трудовою міграцією»**

Студентки 2 курсу групи ОПД-21

**Біляшевич Анастасії Романівни**

Керівник: канд. ек. наук, доцент

**Фаріон М.М.**

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка: ECTS \_\_\_\_\_

## ЗМІСТ

<b>Вступ</b> .....	4
Розділ 1. Аналіз рівня життя в країні (за 2015-2018 рр.).....	6
Розділ 2. Основні аспекти трудової міграції в Україні та взаємозв'язок із рівнем життя.....	10
Розділ 3. Соціальна політика в Україні в контексті регулювання трудової міграції.....	16
<b>Висновки</b> .....	21
Список використаних джерел.....	23

## ВСТУП

**Актуальність теми:** процес української еміграції спостерігається вже впродовж століть. Перша хвиля розпочалася в останню чверть XIX століття на західній Україні. Селян на масовий виїзд через океан підштовхнуло те, що вони були: безземельні, безробітні та голодні. У пошуках кращого життя вони переселялися у Канаду, Бразилію, Сполучені Штати Америки, Аргентину тощо. Багато з переселенців саме там віднайшли своє щастя і отримали те, чого їм не вистачало на рідній землі.

На жаль, картину української еміграції ми спостерігаємо й на сьогоднішній день. Українці масово виїжджають за кордон, покидаючи дітей, батьків, родину, Батьківщину. Виникає питання: «Чому?».

За останні роки суттєво зросли масштаби міжнародної міграції трудових ресурсів в Україні. Така ситуація в країні почала викликати багато досліджень стосовно чисельності міграційного населення. Таке явище має значний вплив на розвиток економіки країни, демографії, соціальної сфери та інших сторін життя українського суспільства. Головною причиною досліджень міграційних процесів є те, що підвищилась інтенсивність міграційних потоків, які розповсюдились по всій країні, у кожному регіоні, це призводить до загострення проблеми з трудовою міграцією. Трудова міграція впливає не лише на економічну політику, але й ще на соціальну політику в Україні.

Дослідженням трудової міграції в Україні займалися такі науковці: О.В. Позняк, Н.О. Лиховід, К. Назимко, Б. Данилишин та інші. У їхніх працях розглядаються основні причини трудової міграції, чим вона зумовлена, розглянуто статистику міграційних процесів в Україні, та наслідки, до яких приводить трудова міграція українців.

Для регулювання міграції населення уряд впроваджує певні закони. Зміст законів складають ряд правил та умов в'їзду в країну чи виїзду з неї. Дотримання цих законів забезпечує легальний перетин кордонів. Такі органи є не лише в Україні, але й у кожній інакшій країні.

**Об'єктом моєї курсової роботи є:** рівень життя в Україні та трудова міграція.

**Предметом моєї курсової роботи є:** вивчення особливостей рівня життя в Україні та його вплив на трудову міграцію.

**Метою моєї курсової роботи є:** розглянути, проаналізувати та підвести підсумки стосовно рівня життя в Україні, визначити зміни рівня життя впродовж 2015 – 2018 рр. Розглянути міграційні процеси в Україні та особливо звернути вагу на трудову міграцію українців. Визначити взаємозв'язок між рівнем життя в Україні та трудовою міграцією, яка відбувається безпосередньо також в Україні, та як змінюється трудова міграція при зміні рівня життя.

**Завдання:** досягнення поставленої мети зумовило постановку і вирішення таких наукових і практичних завдань:

- розглянути рівень життя українців, який характеризується різними критеріями;
- розглянути динаміку рівня життя в Україні за 2015-2018 рр. та проаналізувати її;
- розглянути процеси трудової міграції, які відбуваються в Україні;
- проаналізувати, яким чином трудова міграція залежить від рівня життя в Україні;
- розглянути заходи, які вживаються в цілях регулювання трудової міграції в Україні.

Методологічною основою даного дослідження є загальнонаукові методи (аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння, графічний, економіко-статистичний, узагальнення), а також метод факторного аналізу. Інформаційною базою для дослідження даної теми є економічна література, статті, статистична інформація.

## **Розділ 1. Аналіз рівня життя в Україні (за 2015 – 2018 рр.)**

Станом на 2018 рік Україна посідає 88 місце у глобальному рейтингу якості життя за даними ООН. Список рейтингу склали 189 країн. Визначальними критеріями для авторів стали такі показники: тривалість життя, рівень освіти, доходи громадян, розвиток міської інфраструктури, якість охорони здоров'я. Отже, розглянемо кожен показник окремо [2].

Розпочнемо із тривалості життя (Додаток А). Розглядаючи графік, можна зробити висновок, що в період від 2015 року і до 2018 року, тривалість життя завжди була вища у жінок. У 2015 році, різниця між чоловіками і жінками була невеликою – 2 роки (у чоловіків тривалість життя була 69 років, у жінок – 71). На 2016 рік ситуація кардинально змінилася, різниця між тривалістю життя жінок та чоловіків досягнула 10 років. У сильної статі рівень тривалості життя сягав 67, відповідно у слабкої – 77 років. На 2017 рік різниця залишилася такою ж самою. Лише спали показники на 2 роки, тобто у жінок рівень життя став 75 років, а у чоловіків – 65. На 2018 рік тривалість життя чоловіків та жінок в Україні досягла наступних показників: жіночої статі рівень життя залишився таким же самим, як і у 2017 році, тобто 75 років. Проте, у чоловічої статі цей показник знизився на 3 одиниці і становив 63 роки [3].

Отже, за 2015 – 2018 роки, тривалість життя в середньому становила 70-71 рік. Не зважаючи на те, що в роки незалежності України показник тривалості життя зріс, на сьогоднішній день він все одно залишається найнижчим у Європі.

Що стосується освіти, то від 2015 – до 2018 року кількість одинадцятикласників, які після закінчення школи вступили у вищий навчальний заклад зменшилась, і в результаті цього ми можемо спостерігати нестачу студентів зарахованих на перший курс в університетах України.

Наступним показником, який визначає рівень життя в Україні, є доходи громадян. Доходами громадян вважаються грошові кошти і матеріальні блага, які отримує населення для підтримання фізичного, морального, екологічного та інтелектуального стану. Найважливішу роль у доходах громадян відіграє оплата праці (для працездатних осіб) та пенсії (для непрацездатних осіб). Щоб

зробити якісну характеристику доходів громадян та визначити їхню спроможність заощаджувати, варто врахувати такий показник, як прожитковий мінімум. Отже, розглянувши графік (поданий у додатку Б), на якому відображено мінімальну заробітну плату, пенсію та прожитковий мінімум, ми зможемо зробити висновки про фінансовий стан громадян.

Отже, протягом 2015 – 2018 років прожитковий мінімум зріс, проте не на велику частку, із початкового до кінцевого значення нашого рокового проміжку показник прожиткового мінімуму зріс на 601 гривню. Підвищення мінімальної заробітної плати із 2015 до 2016 року становило 150 гривень. Проте стрімке підвищення мінімальної заробітної плати чекало на громадян у 2017 році, тоді сума змінилася з 1600 гривень до 3200 гривень, тобто за рік зросла у 1200 гривень. Щодо рівня пенсій, то цей показник не мав таких значних змін, як заробітна плата. Найстрімкіше підвищення відбулося з 2017 року по 2018 рік, тоді пенсія зросла на 650,9 гривень. У 2017 році розмір прожиткового мінімуму майже дорівнював середньому розміру пенсій, з цього можна зробити висновок, що у цей рік, будучи непрацездатною людиною, жити справді було важко [4].

За даними Держстату за I квартал 2018 року номінальні доходи населення склали 657,9 млрд грн, що на 23,6 % більше порівняно з відповідним періодом попереднього року. Наявний дохід, який може бути використаний населенням на придбання товарів та послуг, збільшився на 25,2 %, а реальний наявний, визначений з урахуванням цінового фактору - на 10,0 %.

Важливим є показник, який також впливає на рівень життя в Україні, не зважаючи на те, що він не зачіпає економічний зміст життя – це індекс соціального розвитку. Станом на 2018 рік у світовому рейтингу Україна посідає 64 сходинку із 146 запропонованих та врахованих у список. За рівнем Індексу соціального розвитку Україна посіла місце між Кубою (63) і Македонією (65) та залишається у групі країн із розвитком вище середнього. Минулого року наша країна посідала те ж саме місце, але з того часу нам вдалося покращити показники, хоча не суттєво. Зміни відбулися у категоріях «Основні потреби

людини», «Основи благополуччя» та «Можливості». Серед країн СНД (Співдружність Незалежних Держав) Україна поступилася Білорусі (яка явно покращила свої показники за рік) (46), Вірменії (55), та Росії (60) [1].

Висновки по рівню життя в країні можна зробити також по рівні ВВП України на душу населення. ВВП є мірою випуску продукції на душу населення в доларах постійної купівельної спроможності. Чим вищий реальний ВВП на душу населення, тим вищий показник рівня життя. На графіку, що поданий у додатку В, ми можемо спостерігати, як змінювався ВВП на душу населення в Україні протягом останніх 5 років.

Отже, підведемо підсумки. Найбільшим і найуспішнішим, за останні 5 років, ВВП на душу населення був у 2013 році, проте така стабільність та успіх зберігалися не довго. З початком Революції Гідності, економіка в країні почала стрімко падати, втрачати свою стабільність. Разом з економікою спадав і показник ВВП і вже на 2015 рік сягнув рівня 2115,4 дол. США, що за 2 роки спало майже в половину. Впродовж 2016 та 2017 років показник ВВП зріс, не на суттєві цифри, просте спостерігалось підвищення, а отже і рівень життя також покращився. Проте, у 2018 знову настало зниження показника [5].

У зв'язку із поваленням режиму Януковича, зміною влади в Україні, усіма політичними проблемами, які виникли в державі після початку революції, економіка України втрачала свої позиції, відповідно показник ВВП на душу населення також спадав, що свідчило про те, що в державі немає порядку, стабільності, спокою та влади, яка б здійснювала керування. Для України цей показник є дійсно суттєво важливим, адже це впливає на добробут, якість та рівень життя, спроможність українців жити в своїй країні, де вони зможуть насолоджуватись своїм життям, не відмовляючи собі в своїх бажаннях, та отримувати від життя лише задоволення.

Отже, підведемо підсумки по рівню життя в Україні. На сьогоднішній день жити в Україні не так то й легко. До більшості людей, в деяких випадках навіть сімей, можна підібрати влучний вираз для їхнього життя: «Не жити, а

виживати». Саме за таким законом проживає частина населення країни на сьогодні.

На вересень 2018 року середня заробітна плата українця на місяць становить 9042 гривні. Чи дійсно воно відповідає дійсності? Це питання не дає спокою та хвилює безліч людей, адже в реальному житті все виглядає далеко не так успішно та щасливо. При вираховуванні середньої заробітної плати важливо звертати увагу на ті моменти, що є різні ставки заробітної плати, різні категорії робіт, які також оплачуються зовсім різними сумами. Наведемо приклад: якщо в депутата заробітна плата за місяць становить приблизно 25-26 тисяч гривень, а в простого робочого – 3723, тобто мінімальна заробітна плата. Відповідно, при підрахування середньої заробітної плати на рівні держави, додаються усі показники заробітної плати та діляться на кількість людей, чії кошти додавали. Тому середнє значення виходить досить високим, хоча насправді ситуація зовсім не така. Тому, можна з впевненістю сказати, що така думка є не об'єктивною і відображає не точні данні.

В Україні важко жити, плануючи якесь майбутнє. На сьогоднішній день не всім вдається прожити своє життя насичено, за своїми примхами, не кожен може задовольнити усі свої бажання та при цьому відкладати заощадження на те, щоб забезпечити собі мрії, потреби в майбутньому. Отож, відштовхуючись від переглянутої інформації, можна зробити висновок, що саме незадовільний рівень життя спонукає населення України масово мігрувати.



## **Розділ 2. Основні аспекти трудової міграції в Україні та взаємозв'язок із рівнем життя**

Як було вже зазначено, у зв'язку із незадовільним рівнем життя населенням, в Україні масово поширене явище трудової міграції. Насправді, люди завжди переміщалися у пошуках кращого життя по цілому світі, адже якщо розглянути історію України, життя українського народу завжди було складним. Перебуваючи під владою різних країн, люди ущемлялися в своїх правах, можливостях, саме тому рівень їхнього життя був невисоким.

В сучасному світі, коли Україна є незалежною державою, проблема із рівнем життя та його покращенням не вирішена, і термін трудової міграції перебуває на слуху по сьогоднішній день.

Такі вчені як Л. Панкова, В. Козик, Н. Даниленко виокремлюють такі види міграційних процесів: сімейна, трудова, туристична. Є ще друга група вчених, сюди входять Д. Лук'яненко, Ю. Козак, Ю. Макогон виділяють такі види міграцій: тимчасові, постійну, нелегальну. Не зважаючи на те, якими є первинні мотиви міграції, вторинними є передусім економічні, тобто зазвичай пов'язані з пошуком нового робочого місця.

Міжнародна трудова міграція – це переміщення працездатного населення через державні кордони, викликане причинами економічного та іншого характеру, що має на меті працевлаштування

Для того, щоб краще усвідомити та зрозуміти поняття трудової міграції розглянемо основні аспекти цього явища, отже, перелічимо види трудової міграції. За правовим статусом вирізняють легальну та нелегальну.

Легальною вважається та міграція, коли переміщення осіб з території однієї країни на територію другої країни відбувається з оформленням усіх необхідних документів, і дотриманням усіх правових норм, які встановлені на міжнародному і національному рівні з боку країни походження і приймаючої країни.

Нелегальною міграцією вважається тоді, коли особи переміщуються з території однієї країни на територію другої країни без дотримання правових

норм, тобто незаконно. На жаль, подати достовірну інформацію стосовно чисельності незаконних мігрантів досить таки важко. Причинами цього є такі моменти: більшість з нелегальних мігрантів ніде не реєструються; існують різні шляхи проникнення на територію чужої країни в нелегальний спосіб, незаконний перетин кордонів, можлива ситуація, коли перетин кордонів буде законним, але документи не будуть відповідати дійсності (наприклад за туристичною візою), затримання в цій країні довше впровадженого терміну. Нелегальна міграція є серйозною проблемою на сьогоднішній день, адже велика кількість таких мігрантів може бути небезпечною для суспільства, загрожувати населенню країни в котру вони переїхали терористичними заходами.

В Україні нелегальна міграція становить 61%, що є досить великим показником [11]. Відповідно, рівень легальної міграції з роками падає все нижче.

Наступним критерієм поділу трудової міграції є поділ за територіальною ознакою. Стосовно цього міграція буває внутрішня та зовнішня. Внутрішня – це міграція, яка передбачає переселення народу у пошуках нової роботи або кращого місця для проживання в межах однієї країни. Це можуть бути переміщення населення з сільської місцевості в міста, між регіонами, містами тощо. Переважно такі переміщення здійснюються в промислово розвинуті міста, в малозаселені регіони, в урбаністичні центри, де є потреба в робочій силі. В Україні найбільший приплив мігрантів поступає в Київ та в Київську область.

Зовнішня – це міграція, яка обумовлюється переміщенням населення з однієї країни в другу із зміною постійного місця проживання. У процесі зовнішньої міграції участь приймають всі країни світу, одні більшою часткою, другі меншою. Найбільшу частку мігрантів в світі складають саме трудові мігранти. Для українців найпопулярнішими для трудової міграції є такі країни: Польща, Чехія, Угорщина, Росія. Звісно, є й інші, в які виїжджає наше населення, проте основний потік припадає саме на ці держави.

За статистикою минулих років, зовнішня міграція українців становила всього 5 % від загальної міграції, а отже, відповідно 95 % - це люди, які мігрували в межах України, переїжджаючи з однієї області в іншу. Проте я вважаю, що на 2018 рік ситуація. На сьогоднішній день більшість українців виїжджають на заробітки в іншу країну, оскільки впевнені, що можуть заробити там значно більше грошей, ніж у рідній Державі [12].

Існує також такий вид міграції, як інтеграційна. Це така міграція, яка передбачає переміщення в межах одного інтеграційного угруповання, як приклад – Європейський Союз. Маастрихтський договір у 1992 році дозволив вільно пересуватися населенню в середині групування.

З 11 червня 2017 року діє безвізовий режим між Україною та Європейським Союзом. Такий статус дозволяє українцям вільно пересуватися по країнах Європейського Союзу, без попереднього звернення до посольства для отримання дозволу.

За строками тривалості існують такі види міграцій: постійна, тимчасова, сезонна, маятникова. Постійна міграція – це пересування осіб з однієї країни в другу, зі зміною постійного місця проживання. За статистикою, близько 40 % людей, які мігрують у інші країни не планують в майбутньому повертатися додому. Така ситуація не може не тривожити, оскільки таким чином населення України знижується і позбавляється трудового потенціалу.

Тимчасова міграція – це переміщення осіб в іншу країну на певний строк. До тимчасових мігрантів відносяться працівники, які їдуть працювати за контрактом, мають дозвіл на перебування і працю в країні. Частина тимчасових мігрантів займають близько 60 % від кількості усіх мігрантів.

Сезонна міграція – це коли переміщення осіб в іншу країну, або на територію іншої країни на певний сезон. Найбільш поширеною сезонна міграція є у галузі сільського господарства, туризму, будівництва. Найбільш популярним сезоном для трудової міграції у сільському господарстві є осінь та літо.

Маятникова - внутрішня міграція має місце, коли населення переміщується з сільської місцевості або передмістя до міста чи навпаки. Така міграція має регулярний характер, наприклад, коли люди пересуваються з дому до місця роботи.

І розглянемо останній критерій поділу – це за напрямками. Виділяють 3 основні позиції: еміграція, імміграція, рееміграція. Еміграція – це виїзд осіб з країни зі зміною міста проживання. Країнами еміграції є ті країни, з яких виїжджають за кордон значно більше людей, ніж іммігрує в неї, не залежно від причини їхнього мігрування. За даними, сьогодні за кордоном працюють близько 5 млн. українців.

Імміграція – це в'їзд осіб на територію країни на постійне або тимчасове проживання. Країни іммігранти вважаються ті, в яких чисельність тих людей, що в'їжджають в країну значно вища за чисельність тих, хто виїжджає за межі даною країни. Такими країнами можна вважати Канаду, США тощо. Рееміграція – це процес, коли мігранти повертаються на Батьківщину, в свою рідну країну, до батьківського дому. У 2018 році Український уряд надав дозвіл на імміграцію 4388 особам.

Розглядати поділ на види трудової міграції можна значно ширше, проте, щоб отримати основне уявлення про це явища, ми проаналізували основну інформацію стосовно цього питання [6].

Отже, проаналізувавши найважливіші види трудової міграції, ми розглянемо ситуацію, яка відбувається в Україні сьогодні. Розглянемо масштаби трудової міграції в Україні та її наслідки.

Після революції Гідності у 2013-2014 роках рівень життя українців значно знизився, і велика кількість працездатних громадян почали мігрувати у пошуках кращого заробітку. Відтак, з 2013 року по 2016 рік кількість економічно активного населення, тобто людей віком від 15 до 70 років, в Україні скоротилася з майже 21 млн до 18 млн. Впродовж цього ж періоду чисельність штатних працівників знизилася на 2 млн, а само-зайнятих – на 2,5 млн.

Взагалі, серед населення економічно активна частка на разі не досягає 50%. За експертними оцінками, сьогодні за кордоном працюють до 5 млн. українців. Серед потенційних трудових мігрантів майже половину складають особи віком від 18 до 29 років [10].

Саме серед таких молодих людей кількість довгострокових трудових мігрантів, які вирішили не повертатися до України, є майже вдвічі більшою ніж серед людей віком від 45 до 65 років.

Виходячи з того, що люди масово виїжджають за кордон і залишаються там на постійне проживання, в Україні виникає кадровий дефіцит. За статистикою, за рік кожен п'ятий робітник звільняється і підприємство вимушене шукати нову людину на звільнене місце. Таким чином в Європі саме у нашій країні найвищий рівень плинності кадрів. На сьогодні, на одну вільну вакансію припадає два претенденти, а на 2017 рік цю кількість складало п'ятеро людей.

В Україні якісна освіта, яка підтверджена світовими стандартами. Якщо людина навчалася у вищому навчальному закладі, то вона отримала хороші знання і може бути хорошим спеціалістом своєї справи. Чому ж тоді виникає кадровий дефіцит? Як би це не звучало, та професії, які справді є важливими у нашому житті, дуже низько оцінюються в Україні. Таким чином, багато людей просто не хочуть працювати тут за копійки, і виїжджають у інші країни, де їхня праця цінується, та оплачується значно вище, ніж у рідній країні. Причиною такої ситуації є недостатньо розвинутий рівень економіки.

Соціологічне опитування показало, що переважна кількість молодих людей готова виїхати за кордон хоч зараз і залишитися там на постійне місце проживання. Це сумно, коли кваліфіковані люди, які б могли приносити користь в своїй країні, виїжджають і викладають свою працю та знання в іншій країні, приносячи їм ВВП, а не своїй рідній державі.

Отже, трудова міграція з усіма її наслідками безпосередньо впливає на життя населення. Наслідки міжнародної міграції проявляються як у країнах,

звідки робоча сила мігрує, так і в країнах, куди вона мігрує, приносячи певні вигоди та втрати обом сторонам.

### **Розділ 3. Соціальна політика в Україні в контексті регулювання трудової міграції**

Як і будь-які процеси та явища, які відбуваються в Україні, контролюються державою. Таким чином, трудова міграція українців також контролюється. Державна міграційна політика - це політика, спрямована на регулювання експорту/імпорту робочої сили з даної країни та до неї.

На національному рівні регулювання міграції здійснюється наступними органами [7]:

- Міністерством праці (стежить за використанням іноземної робочої сили);
- Міністерством юстиції (Служба по імміграції та інші служби прикордонного контролю);
- Міністерством закордонних справ (консульське управління видає в'їзні візи);
- Національними міграційними службами;
- Посередницькими міграційними фірмами.

Основні методи регулювання міжнародної міграції робочої сили:

1. Адміністративно-правові: міри національного законодавства, що визначають юридичний, політичний і професійний статус іммігрантів у даній країні; дія національних служб імміграції в тому числі контроль за в'їздом у країну іммігрантів, видача дозволів на в'їзд, на роботу, на час перебування іммігрантів у країні та ін.); міри міжурядових угод регулювання міграції робочої сили [7].
2. Економічні: здійснення вербування іноземних робітників – надання роботи, порівняно високого рівня зарплати, житла і медобслуговування, кваліфікації й освіти; залучення до вербування іммігрантів приватних посередників; видача ліцензій, що дозволяють вербувати працівників за кордоном [7].

Звичайно державне регулювання здійснюється через прийняття фінансованих з бюджету програм, спрямованих на обмеження припливу

іноземної робочої сили (імміграції) або на стимулювання мігрантів до повернення на батьківщину (рееміграції).

Для того, щоб зменшити кількість осіб, які переїжджають в інші країни у пошуках кращого робочого місця, держава застосовує такі заходи: посилення ролі державного кордону; обмеження виїзду населення; посилення контролю за нелегальною міграцією. В сучасних умовах заборона державою виїзду за кордон сприймається як обмеження прав і свобод людей. Світова практика показує, що жорстокі анти-еміграційні заходи призводять лише до збільшення нелегальної трудової міграції і до зменшення рееміграції [8].

Окрім всіх вище згаданих методів, які застосовує держава для зменшення кількості емігрантів та для збільшення кількості реемігрантів, ще застосовуються наступні заходи: держава забезпечує належну якість життя населення у відповідності до міжнародних стандартів; держава підвищує оплату праці, соціальних виплат, загальний рівень доходів населення; держава створює нові робочі місця. Саме такі дії держави є основними засобами для стримування трудового потенціалу в Україні, оскільки на батьківщині створюються сприятливі умови для національних працівників [8].

Для контролювання імміграційної політики держава застосовує такі заходи: встановлення квот на в'їзд іммігрантів до країни; контроль і регулювання в'їзду за соціальним, віковим та професійним складом мігрантів. Іноземна робоча сила вербується, як правило, спеціально створеними за кордоном державними вербувальними комісіями, до функцій яких входить ретельний відбір кандидатів для праці на підприємствах приймаючої країни з урахуванням їхнього віку, здоров'я, кваліфікації.

Важливим елементом імміграційної політики приймаючих держав є встановлення юридичного статусу мігрантів, що визначає їхні соціально-економічні, трудові, житлові та інші права, закріплені як у міжнародних угодах, так і в національних законодавствах. Цей статус позбавляє іноземних працівників політичних прав, обмежує в більшості випадків їхню участь у



профспілковій діяльності, регламентує строки перебування мігранта в країні [8].

У грудні 2010 р. було створено Державну міграційну службу (ДМС) – спеціальний орган виконавчої влади, покликаний реалізовувати державну міграційну політику. Травень 2011 р. ознаменувався затвердженням Концепції державної міграційної політики.

Того ж 2011 р. Верховна Рада України схвалила нові редакції законів «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» і «Про біженців та осіб, які потребують додаткового чи тимчасового захисту». У липні 2012 р. було прийнято нову редакцію ЗУ «Про зайнятість населення». Низка положень цього закону стосується регулювання трудової міграції. ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» було прийнято у жовтні 2012 р. Цей нормативно-правовий акт визначає документи (та порядок їх видачі) для виїзду громадян України за кордон та перебування іноземців на території нашої держави [9].

На сьогодні не прийнято закону, який повинен визначати механізми регулювання трудової міграції. Розроблено тільки законопроект «Про зовнішню трудову міграцію», який у листопаді 2013 р. було подано на узгодження відповідним міністерствам та відомствам. Крім того, у червні 2011 р. було затверджено План заходів щодо інтеграції мігрантів в українське суспільство на 2011-2015 рр., а в серпні 2012 р. – План заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 р. Це перші документи, які стосуються питань інтеграції мігрантів.

Для кожної країни, в якій присутнє та стрімко розвинуте явище трудової міграції, а саме еміграції, має на меті повернути назад, у рідну батьківщину, всіх тих людей, той трудовий потенціал, який виїхав за кордон в певний період. Стимулювання рееміграції полягає в наступних традиційних заходах, які проводить держава [7]:

1. Програми стимулювання реєміграції. Вони включають широке коло заходів, починаючи з заходів для примусової репатріації незаконних іммігрантів до надання матеріальної допомоги іммігрантам, що бажають повернутися на батьківщину. Однак ефективність цих програм досить низька.
2. Програми професійної підготовки іммігрантів. Передбачається, що одержавши освіту в розвинутій країні, іммігранти можуть розраховувати на більш престижну і високооплачувану роботу в себе на батьківщині. Однак інтерес іммігрантів до цих програм виявився досить низьким, тому що вони не давали гарантій працевлаштування після повернення на батьківщину.
3. Програми економічної допомоги країнам масової еміграції. Розвинуті країни укладають угоди з країнами-експортерами робочої с про інвестиції частини переказів працівників на батьківщину і частини державних коштів у створення нових підприємств у країнах, що розвиваються, які могли б стати місцем роботи для реємігрантів (наприклад, Німеччина і Туреччина).

До останнього часу була відсутня і правова база з питань трудової міграційної політики та управління міграційними процесами. Програмні документи, що діяли у сфері трудової міграції в Україні, мали формальний і декларативний характер і не створювали чітких механізмів та інструментарію для реалізації міграційної політики в галузі трудових відносин.

Прийняття Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» від 5.11.2015 № 761-VIII, який набрав чинності 1.01.2016 (Закон № 761), дає надію, що ситуація у цій сфері зміниться на краще.

Закон № 761 закріплює на законодавчому рівні права трудових мігрантів і членів їхніх сімей містить організаційні засади щодо переміщення, працевлаштування й соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном та передбачає формування і реалізацію єдиної державної політики у сфері зовнішньої трудової міграції.

Статтею 9 Закону № 761 закріплені права трудових мігрантів і членів їхніх сімей на освіту, а саме: загальна середня, професійно-технічна та вища

освіта, здобута за кордоном, визнається в Україні; право на підтвердження результатів неформального професійного навчання; право на здобуття освіти в Україні.

Законом № 761 передбачено також заходи держаного контролю і встановлено відповідальність за порушення законодавства щодо трудової міграції, зокрема, відповідальність за поширення недостовірної інформації щодо зовнішньої трудової міграції, яка може спричинити негативні наслідки для трудових мігрантів та членів їхніх сімей, покладено на суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, засоби масової інформації, інші підприємства, установи та організації (підприємство) або фізичних осіб.

## ВИСНОВКИ

У даній курсовій роботі, згідно поставленого завдання, я розглядала рівень життя українців за 2015 - 2018 рр. Динаміка в ці роки змінювалася, і рівень життя не був стабільним. Цей показник визначають декілька факторів, які згодом об'єднують у єдине ціле і виводять кінцевий результат. Потім, коли був оцінений рівень життя українців, я вивчала трудову міграцію, основні її причини. Розглянула аспекти міграційних процесів, визначила головні види трудової міграції та подала їхню коротку характеристику.

Отже, за останні роки рівень життя в країні був дуже нестабільним. Після Революції гідності, коли в країні відбулися значні зміни, повалення влади Януковича, повалення економіки, рівень життя різко знизився. В цей період люди перебували в важкому психологічному стані, адже події на Майдані змінили свідомість кожної людини і при цьому не залишали байдужими, нагнітали сум; невизначеність, адже політика в державі в той момент була незрозумілою, все змінювалося. Стосовно вже колишнього президента в людей заселився гнів, злість, неприязнь. Кожен хотів справедливості та покарання для винних у всіх цих подіях людей.

Отож, рівень життя після Революції значно знизився, людям стало жити дуже важко, і як би це не звучало, але можна сказати «виживати». Економіка у цей період сильно впала, а країну потрібно було підіймати з колін. Влада застосувала певні заходи.

Від 2014 – до 2018 року життя українців покращилось. Українська економіка піднялася, хоча зараз жити в нашій країні також важко.

Саме така ситуація спонукає багатьох людей виїжджати в інші країни, де вони бажають знайти кращі робочі місця, кращі умови для проживання. Виїжджають туди, де хочуть заробити так суму грошей, якою вони б змогли забезпечити своє життя повністю. Багато молоді, та й старшого покоління також, виїжджають за кордон і залишаються там, на чужині, назавжди, підтримуючи зв'язок з своїми рідними та допомагаючи їм фінансово. Є така частина людей, які планують повернутися, та на даний час не приїжджають,

інколи навіть залишивши своїх дітей чи батьків похилого вік. Насправді, така ситуація на складає велику проблему для країни. Масштаби мігрантів з кожним роком ростуть все швидше і сягають дуже високих показників. Держава втрачає трудовий потенціал, людей, які б могли приносити успіх своїй країні, відкриваючи новинки в науці, наприклад.

Саме тому, щоб хоча б трохи стримати потік емігрантів, бажаючих виїхати за кордон, держава здійснює певну політику. Заходи, які проводить держава стримують людей. Такими заходами є (перелічено деякі з них) обмеження можливості виїхати за кордон, ускладнення процедури виїзду, як можуть пройти не всі громадяни, посилення контролю за нелегальною міграцією тощо.

Питання нелегальної міграції сьогодні дуже актуальне. Багато українців виїжджають в інші країни, неправильно проходячи кордон, не реєструючись. Таким чином, важко порахувати масштаби міграційного народу, адже нелегали не враховуються при цих розрахунках, але по факту їх немає.

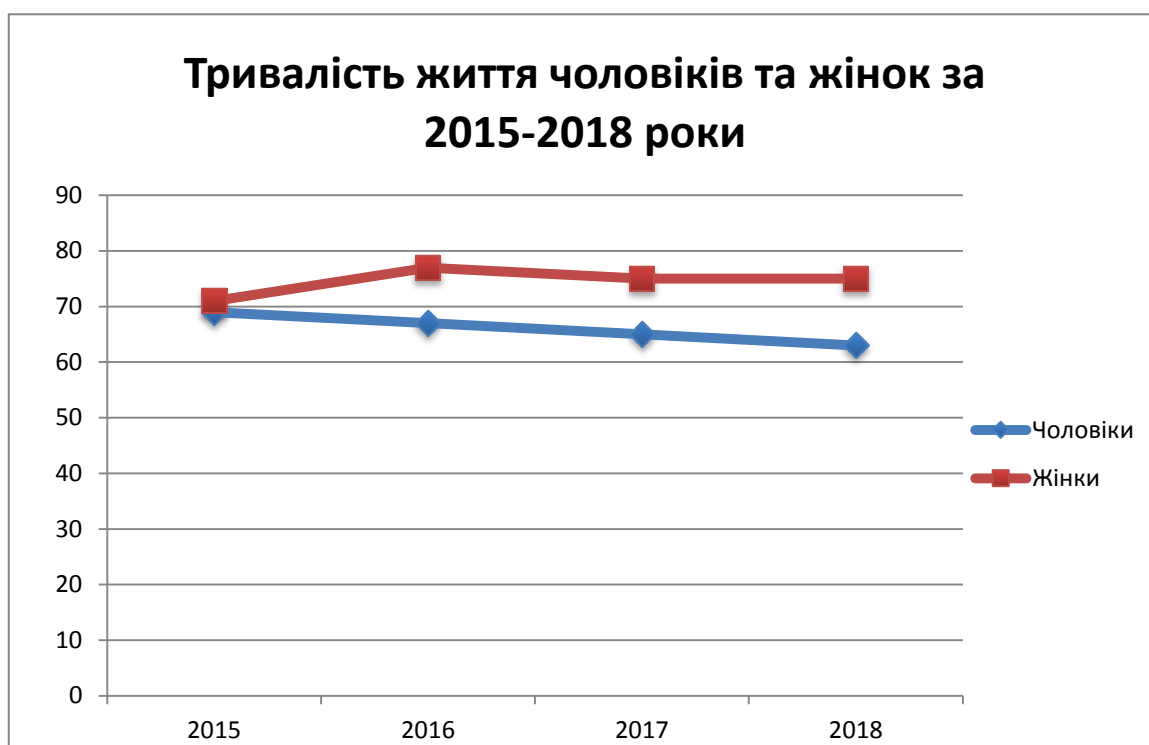
Отже, вивчення міграційних процесів на сьогодні є дуже актуальною темою, хвилюючою, та важливою. Варто контролювати процеси трудової міграції, щоб скласти статистику, та орієнтуватися в приблизній чисельності міграційного народу в Україні.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Індекс соціального розвитку 2018// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/indeks-socialnogo-rozvitku-2018-ukrajina-suttjevo-postupajetsya-avtoritarniy-bilorusi-530460.html>.
2. Україна - на 88-му місці в глобальному рейтингу якості життя// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/>
3. Тривалість життя українців// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29256907.html>
4. Середня заробітна плата 2010-2018 рр.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/>
5. Валовий внутрішній продукт// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
6. Види міжнародної трудової міграції// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/84631/ekonomika/vidimizhnarodnoyitrudovoyi>
7. Державне регулювання міжнародної трудової міграції// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/25100/>
8. Регулювання міжнародної міграції робочої сили// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/1752111262533/ekonomika/regulyuv>
9. Малиновська О. Міграційна політика в Україні: формування, зміст, відповідність сучасним вимогам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/ua/sitemap>
10. Міграція з України зростає і наближається до критичної// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/mihratsija-z-ukrajini-zrostaє-i-nablizhajetsja-do-kritichnoji-2462687.html>.
11. Легальна трудова міграція в Україні – на межі зникнення// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ampua.org/novyny/legalna-trudova-migraciya-v-ukraini-n/>.

12. Внутрішня міграція// [Електронний ресурс]. – Режим доступу:  
<https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/vnutrennyaya-migraciya-kuda-edut-ukraincy-v-poiskah-luchshey-zhizni-1118542.html>

## Додаток А

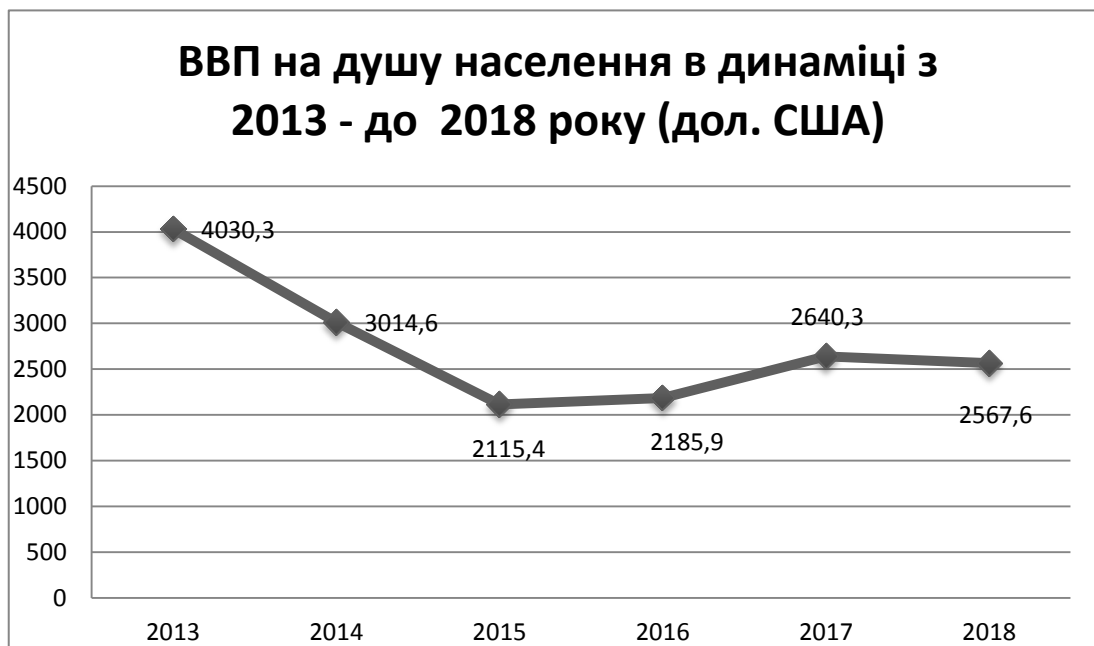


## Додаток Б





## Додаток В



← На форму перевірки

Дата перевірки: 02.12.2018, 20:51.

Унікальність тексту: 80%

Метод обнаружения рерайтинга

Як ми вже зазначили, у зв'язку із незадовільним рівнем життя населенням, в Україні масово поширене явище трудової міграції. Насправді, люди завжди блукали у пошуках кращого життя по цілому світі, адже якщо розглянути історію України, життя українського народу завжди було складним. Перебуваючи під владою різних країн, люди ущемлялися в своїх правах, можливостях, саме тому рівень їхнього життя був невисоким. У сучасності, коли Україна є незалежною державою, проблема із рівнем життя та його покращенням не вирішена, і термін трудової міграції перебуває на слуху по сьогоднішній день. Такі вчені як Л. Панкова, В. Козик, Н. Даниленко виокремлюють такі види міграційних процесів: сімейна, трудова, туристична. Є ще друга група вчених, сюди входять Д. Лук'яненко, Ю. Козак, Ю. Макогон виділяють такі види міграцій: тимчасові, постійну, нелегальну. Не зважаючи на те, якими є первинні мотиви міграції, вторинними є передусім економічні, тобто зазвичай пов'язані з пошуком нового робочого місця. Міжнародна трудова міграція – це переміщення працездатного населення через державні кордони, викликане причинами економічного та іншого характеру, що має на меті працевлаштування. Для того, щоб краще усвідомити та зрозуміти поняття трудової міграції розглянемо основні аспекти цього явища,